

Legenda

- ĪADT - aizsargājami koki
- Apsaimniekošanas vienība
- ĪADT - pamatteritorijas**
- Kategorija**
- Dabas rezervāts
- Nacionālais parks
- Dabas liegums
- Dabas parks
- Aizsargājamo ainavu apvidus
- Biosfēras rezervāts
- Aizsargājamā jūras teritorija
- ĪADT Dabas pieminekļi
- Apsaimniekošanas pasākumi (punkti)

ĪADT zonējums

Funkcionālā zona

- Stingrā režīma zona (dabas rezervāta)
- Regulējamā režīma zona
- Sezonas lieguma zona
- Dabas lieguma zona
- Dabas parka zona
- Ainavu aizsardzības zona
- Kultūrvēsturiskā zona
- Neitrālā zona
- Cita režīma zona
- Ārējā aizsargjosla
- Apsaimniekošanas pasākumi (līnijas)
- Apsaimniekošanas pasākumi (laukumi)
- Mikroliegumi
- GNP mežu apsaimniekošana
- Mikroliegumu buferzonas
- Ģeoloģiskie veidojumi (punkti)
- GNP kvartāli
- Lokācijas vietas
- Ģeoloģiskie veidojumi (laukumi)
- Pārvaldes nekustamie īpašumi
- Sugu dzīvotnes (punkti)
- BVZ (no M1:100 000)
- Sugu dzīvotnes (līnijas)
- Sugu dzīvotnes (laukumi)

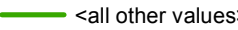
ĪA Biotopi (punkti)

- <all other values>

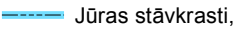

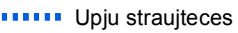
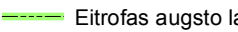

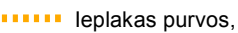

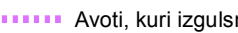
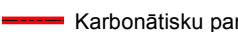

KODS

- Jūras stāvkrausti, 1230
- Klajas iekšzemes kāpas, 2330
- Ezeri ar mieturaļģu augāju, 3140
- Distrofi ezeri, 3160
- Karsta kritenes, 3190*
- Upju straujteses un dabiski upju posmi, 3260
- Dūņaini upju krasti ar slāpekli mīlošu viengadīgu pioniersugu augāju, 3270
- Sausi virsāji, 4030
- Lakstaugu pioniersabiedrības seklās kaļķainās augsnēs, 6110*
- Smiltāju zālāji, 6120*
- Sausi zālāji kaļķainās augsnēs, 6210
- Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, 6270*
- Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs, 6410
- Palieņu zālāji, 6450
- Mēreni mitras pļavas, 6510
- Ieplakas purvos, 7150
- Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji, 7160
- Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi, 7210*
- Avoti, kuri izgulsnē avotkalņus, 7220*
- Kaļķaini zāļu purvi, 7230
- Karbonātisku pamatiežu atsegumi, 8210
- Smilšakmens atsegumi, 8220
- Netraucētas alas, 8310
- Veci vai dabiski boreāli meži, 9010*
- Nogāžu un gravu meži, 9180*
- Aluviāli krastmalu un palieņu meži, 91E0*

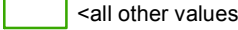
ĪA Biotopi (līnijas)

- <all other values>

KODS

- Jūras stāvkrausti, 1230
- Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, 3150
- Upju straujteses un dabiski upju posmi, 3260
- Eitrofas augsto lakstaugu audzes, 6430
- Pārejas purvi un slīkšņas, 7140
- Ieplakas purvos, 7150
- Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji, 7160
- Avoti, kuri izgulsnē avotkalņus, 7220*
- Karbonātisku pamatiežu atsegumi, 8210
- Smilšakmens atsegumi, 8220
- Netraucētas alas, 8310

ĪA Biotopi (laukumi)

- <all other values>

KODS

- Smilts sēkļi jūrā, 1110
- Lagūnas, 1150*
- Akmeņu sēkļi jūrā, 1170
- Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām, 1210
- Daudzgadīgs augājs akmeņainās pludmalēs, 1220
- Jūras stāvkrausti, 1230
- Viengadīgu augu sabiedrības dūņainās un zemās smilšainās pludmalēs, 1310
- Piejūras zālāji, 1630*
- Smilšainas pludmales ar daudzgadīgu augāju, 1640
- Embrionālās kāpas, 2110
- Priekškāpas, 2120
- Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas, 2130*
- Pelēkās kāpas ar sīkrūmu audzēm, 2140*
- Pelēkās kāpas ar ložņu kārklu, 2170
- Mežainas piejūras kāpas, 2180
- Mitras starpkāpu ieplakas, 2190
- Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausi virsāji, 2320
- Klajas iekšzemes kāpas, 2330
- Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām, 3130
- Ezeri ar mieturaļģu augāju, 3140
- Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, 3150
- Distrofi ezeri, 3160
- Karsta kritenes, 3190*
- Upju straujteses un dabiski upju posmi, 3260
- Dūņaini upju krasti ar slāpekli mīlošu viengadīgu pioniersugu augāju, 3270
- Slapji virsāji, 4010
- Sausi virsāji, 4030
- Kadiķu audzes zālajos un virsajos, 5130
- Lakstaugu pioniersabiedrības seklās kaļķainās augsnēs, 6110*
- Smiltāju zālāji, 6120*
- Sausi zālāji kaļķainās augsnēs, 6210
- Vilkakūlas zālāji, 6230*
- Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, 6270*
- Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs, 6410
- Eitrofas augsto lakstaugu audzes, 6430
- Palieņu zālāji, 6450
- Mēreni mitras pļavas, 6510
- Parkveida pļavas un ganības, 6530*
- Neskarti augstie purvi, 7110*
- Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās, 7120
- Pārejas purvi un slīkšņas, 7140
- Ieplakas purvos, 7150
- Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji, 7160
- Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi, 7210*
- Avoti, kuri izgulsnē avotkalņus, 7220*
- Kaļķaini zāļu purvi, 7230
- Karbonātisku pamatiežu atsegumi, 8210
- Smilšakmens atsegumi, 8220
- Veci vai dabiski boreāli meži, 9010*
- Veci jaukti platlapju meži, 9020*
- Skujkoku meži uz osveida reljefa formām, 9060
- Staignāju meži, 9080*
- Ozolu meži, 9160
- Nogāžu un gravu meži, 9180*
- Purvaini meži, 91D0*
- Aluviāli krastmalu un palieņu meži, 91E0*
- Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm, 91F0
- Biotopu komplekss, ko veido 91F0/9160/9020/91E0*
- Mežu biotopu komplekss, ko veido 91E0* un 91F0
- Mežu biotopu komplekss ko veido 9010*/9020*/9180
- Zālāju biotopu komplekss 6450/6510/6270*
- Biotopu komplekss, ko veido 6410, 6210, 6270*, 6430, 6510, 6450
- Dabas apskates objekts
- Infrastruktūras objekti (punkti)
- Infrastruktūras objekti (līnijas)
- Infrastruktūras objekti (laukumi)

6120*

Smiltāju zālāji

Iepriekšējais nosaukums: *Kaļķainas smiltāju pļavas* (salīdzinot ar iepriekš izmantoto, biotopa nosaukums ir mainīts, jo biotopa interpretācija ir paplašināta tā, lai atbilstu ES biotopu rokasgrāmatā (Anon. 2007) dotajam biotopa aprakstam).

Latvijas biotopu klasifikators: E.1.1., E.1.2.

Sintaksonomija: *Koelerion glaucae, Plantagini-Festucion.*

Definīcija: sausi zālāji ar nenaslēgtu veģetāciju smilšainās, vairāk vai mazāk kaļķainās augsnēs ar izplatības centru subkontinentālajā Eiropā.

Biotopa īpatnības Latvijā: biotopam atbilst ne vien kaļķainās augsnēs, bet arī vidēji un vāji skābās augsnēs sastopamās augu sabiedrības, kas pieder *Plantagini-Festucion* savienībai, jo arī tajās veidojas atbilstošās augu sabiedrības, un tām ir liela nozīme šā biotopa tipisko sugu un sabiedrību saglabāšanā.

Izplatība: ļoti reti visā Latvijā; galvenokārt sastopami Latvijas vidusdaļā – Lielupes un tās pieteku ielejās un smiltajos ārpus upju ielejām, kā arī Gaujas ielejā. Pārstāvēti arī Daugavas, Ventas un Abavas ielejās, kā arī smilšainos līdzenumos Piejūras zemienē. Ļoti iespējams, ka tie sastopami arī daudzu Latvijas mazo upju ielejās, bet tās līdz šim ir maz pētītas. Šie biotopi parasti aizņem niecīgas (mazākas par 0,5 ha) platības.

Aizsardzības vērtība: Eiropā un Latvijā izzūdošs biotops (Latvijā aizņem 0,001% no valsts teritorijas). Biotopam ir izcila kultūrvēsturiska un dabas daudzveidības aizsardzības vērtība. Nozīmīga dzīves vieta tādām retām augu sugām kā parastā armērija *Armeria vulgaris*, jūrmalas armērija *A. maritima*, zarainā ķekarpaparde *Botrychium matricariifolium*, atvašu saulrieteni *Jovibarba globifera* u. c. Vairākām kukaiņu sugām (zilspārnu smiltājsisenis *Sphingonotus caeruleans*, parkšķis *Psophus stridulus*, isspārņu sisenis *Podisma pedestris*) tas ir viens no nedaudzajiem dabiskajiem biotopiem Latvijā.

Vides faktori: galvenokārt iekšzemes kāpās (retāk jūras piekrastes kāpu kompleksos) un smiltajos, kā arī upju ielejās uz smilšainiem nogulumiem, var būt sastopami arī paliņu visaugstākajās daļās, kas applūst ļoti reti vai neapplūst nemaz (ļoti raksturīgi tas ir Gaujas ielejā), tomēr applūšana nav obligāts priekšnoteikums biotopa pastāvēšanai. Augsnes nabadzīgas ar barības vielām, reakcija parasti ir vidēji skāba līdz bāziska. Ļoti nozīmīgs faktors ir mikroklimats – pateicoties skrajajai veģetācijai un smilšainajai, ar humusu nabadzīgajai augsnes virskārtai, piezemes gaisa slānis un augsnes virskārta vasaras saulainās dienās stipri sakarst, bet naktī strauji atdziest, tā radot izteiktas diennakts temperatūru svārstības. Šādi apstākļi piemēroti subkontinentālām un kontinentālām sugām.

6.10. att. Tipiskais variants ar zilgano kelēriju *Koeleria glauca*, māršilu *Thymus serpyllum*, atvašu saulrieteni *Jovibarba globifera*, vārpaino veroniku *Veronica spicata*. Ļoti izteikts sūnu un ķerpu stāvs ar kladonijām *Cladonia* spp. (fonā). (Foto: S. Rūsiņa)

6.11. att. Tipiskais variants ar vārpaino veroniku *Veronica spicata*, kodīgajam laimiņam *Sedum acre*, šaurlapu skareni *Poa angustifolia* Gaujas ielejā (GNP).
(Foto: S. Rūsiņa)

6.12. att. Gandrīz sausajā variantā no graudzālēm parasti dominē šaurlapu skarene *Poa angustifolia* (fonā). Priekšplānā dzelteniem ziediem tīruma āboliņš *Trifolium campestre* un matainais āboliņš (pelēcīgiem ziediem) *T. arvense*.
(Foto: S. Rūsiņa)

Veģetācijas raksturojums: sausu un gandrīz sausu augtņu augu sabiedrības ar samērā skraju un zemu lakstaugu stāvu, tā segums parasti ir zem 70 %, un augstums nepārsniedz 15–25 cm. Velēna parasti vāji izteikta, ir daudz brīvas augsnes laukumu. Ļoti raksturīgs sūnu (parasti noras īsvācelīte *Brachythecium albicans*, kadiķu dzegužlins *Polytrichum juniperinum*, krāšņais dzegužlins *P. formosum*, sausienes ežlape *Abietinella abietinum*, noras vijzobe *Tortula ruralis*, potiju dzimtas *Pottiace* sugas) un ķērpju (kladonijas *Cladonia* spp., kladīnas *Cladina* spp.) stāvs, tomēr dažkārt

tas var nebūt izveidots vispār (piem., ja zālājs ir dedzināts vai ilgstoši neapsaimniekots). Dominē graudzāles: zilganā kelērija *Koeleria glauca*, šaurlapu skarene *Poa angustifolia*, aitu auzene *Festuca ovina*, stepes timotiņš *Phleum phleoides*, retāk arī grīšļi: agrais grīslis *Carex praecox* un pavasara grīslis *C. caryophylla*. Nereti dominējošo graudzāļu nav, bet lakstaugu stāvā lielākais segums ir krāšņi ziedošiem platlapjiem: vārpu veronikai *Veronica spicata*, kodīgajam laimiņam *Sedum acre*, parastajai sveķenei *Viscaria vulgaris*, īstajai madarai *Galium verum* u. c. Zālājus pamatot, sugu daudzveidība samazinās, sūnu stāvā sāk dominēt kāda viena suga (galvenokārt parastā spuraine *Rhytidadelphus squarrosus*) vai tas izzūd, jo gaismu aiztur biežais lakstaugu klājums. Lakstaugu stāvā sāk izteikti dominēt ekspansīva graudzāle slotiņu ciesa *Calamagrostis epigeios*, kazene *Rubus caesius*, un tikai šiem zālājiem raksturīga aizaugšana ar ziemzaļo kosu *Equisetum hyemale*. Parasti nākamā sukcesijas stadija ir priežu mežs, retāk veidojas apšu un bērzu jaunaudzes. Ekstremāli sauso apstākļu dēļ raksturīgā veģetācijas struktūra un sugu sastāvs var ilgstoši (pat vairāk nekā 20 gadus) saglabāties arī pēc apsaimniekošanas pārtraukšanas.

Raksturojošās sugas: lakstaugi — parastā armērija *Armeria vulgaris*, smiltāja tragantzimis *Astragalus arenarius*, parastā sikkērsa *Cardaminopsis arenosa*, agrais grīslis *Carex praecox*, tīruma radzene *Cerastium arvense*, smiltāja neļķe *Dianthus arenarius*, aitu auzene *Festuca ovina*, raupjā auzene *Festuca trachyphylla*, dzeltenā kakpēdiņa *Helichrysum arenarium*, lielais laimiņš *Hylotelephium maximum*, čikstuļu laimiņš *Hylotelephium purpureum*, kailā trūcumzāļite *Herniaria glabra*, zilganā kelērija *Koeleria glauca*, stepes timotiņš *Phleum phleoides*, šaurlapu skarene *Poa angustifolia*, smiltāja retējs *Potentilla arenaria*, trejzobu akmeņlauzīte *Saxifraga tridactylites*, kodīgais laimiņš *Sedum acre*, mazais māršils *Thymus serpyllum*, lielais māršils *Thymus ovatus*, tīruma āboliņš *Trifolium campestre*, sīkais āboliņš *Trifolium dubium*, vārpu veronika *Veronica spicata*, smiltāja vijolīte *Viola rupestris*; sūnas — noras vijzobe *Syntrichia ruralis*, matainais dzegužlins *Polytrichum piliferum*, kadiķu dzegužlins *P. juniperinum* u.c.; ķērpji — kladonijas *Cladonia* spp., kladīnas *Cladina* spp., peltigeras *Peltigera* spp.; kukaiņi — sausieņu sisenis *Myrmeleotettix maculatus*, plavu dižsisenis *Decticus verrucivorus*, racējkukaiņi — smilšlapsenes *Pompyliidae*, racējlapsenes *Sphecidae*, smilšbites *Andrenidae*.

Varianti:

- 1) tipiskais – smiltāju zālāji ar subkontinentālo augu sugu lielu nozīmi augājā (dominē zilganā kelērija *Koeleria glauca*, raupjā auzene *Festuca trachyphylla*, vārpu veronika *Veronica spicata*, šaurlapu skarene *Poa angustifolia*, stepes timotiņš *Phleum phleoides* vai agrais grīslis *Carex praecox*) (6.10., 6.11. att.);
- 2) gandrīz sausais – smiltāju zālāji ar lielāku mēreni mitru vietu augu sugu īpatsvaru augājā (dominē šaurlapu skarene *Poa angustifolia*, subkontinentālo sugu kompleks mazāk izteikts) (6.12. att.);
- 3) skeletainu augšņu – smiltāju zālājiem tipiskas augu sabiedrības augsnēs uz granšaina cilmieža. Sugu sastāvs pamatā neatšķiras no tipiskā varianta, vienīgi no graudzālēm lielāka nozīme plakanajai skarenei *Poa compressa* (6.13. att.).

Biotopa kvalitāte

Minimālās prasības biotopam: iekļaujami tie zālāji, kuri atbilst vispārējiem ES nozīmes zālāju biotopu kvalitātes kritērijiem un kuru augājā noteicošās ir šī biotopa raksturojošās augu sugas un sabiedrības.

Struktūras, funkciju un atjaunošanas iespēju indikatori: visi zālājiem nozīmīgie indikatori.

Apdraudošie faktori: visi zālājus apdraudošie faktori.

Apsaimniekošana: ganīšana un/vai pļaušana. Pieļaujama vienreizēja dedzināšana.

Līdzīgie biotopi: pēc veģetācijas līdzīgi biotopi ir pelēkās kāpas, taču tās pieskaitāmas pie biotopa 2130* *Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas* citu parametru dēļ (ģeoloģiskā izcelsme, jūras tuvuma ietekmēti procesi).

Bieži sastopami līdzās biotopiem 6210 *Sausi zālāji kaļķainās augsnēs* un 2330 *Klajas iekšzemes kāpas*. Atšķirībā no iekšzemes kāpu augāja, šis biotops ir ar saslēgtāku veģetāciju un ar mazāku skābu augšņu sugu īpatsvaru, bet no kaļķainiem sausiem zālājiem viegli atšķirams pēc lielā smiltāju sabiedrību sugu (pārsvārā viengadīgās augu sugas no klases *Koelerio-Corynephoretea*) īpatsvara augājā.

6.13. att. Skeletainu augšņu variants ar lielo mārslu *Thymus ovatus* Istras paugurainē. No graudzālēm šajā sabiedrībā dominē plakanā skarene *Poa compressa*. (Foto: S. Rūsiņa)

Apakštīps ar šaurlapu skareni *Poa angustifolia* robežojas ar ganību (savienība *Cynosurion*) sabiedrībām (6270* *Sugām bagātas ganības un ganības pļavas*), tomēr tajā joprojām liels īpatsvars augājā ir smiltāju sugām, kā arī kalcifitām (sub) kontinentālām sugām.

Pārklāšanās ar citiem ES biotopiem: var pārklāties ar biotopiem 6530* *Parkveida pļavas un ganības* un 6450 *Paļieņu zālāji*.

Atbilstošie Latvijas īpaši aizsargājami biotopi: 3.17. Kaļķainas smiltāju pļavas.

Literatūra

Jermacāne S. 2000. Gaujas Nacionālā parka smiltāju pļavu augu sabiedrības. Jauns gadsimts – jauna ģeogrāfija. 2. Latvijas Ģeogrāfijas kongress. Rīga, 50–53.

Jermacāne, S. 2003. Sociology of *Armeria vulgaris* Willd. in Latvia. Acta Universitatis Latviensis. Earth and Environment Sciences, vol. 654: 38–63.

Jermacāne S., Laiviņš M. 2002. Dry grassland vegetation in the Daugava River valley near "Slutišķi". LLU Raksti 6 (301): 98–109.

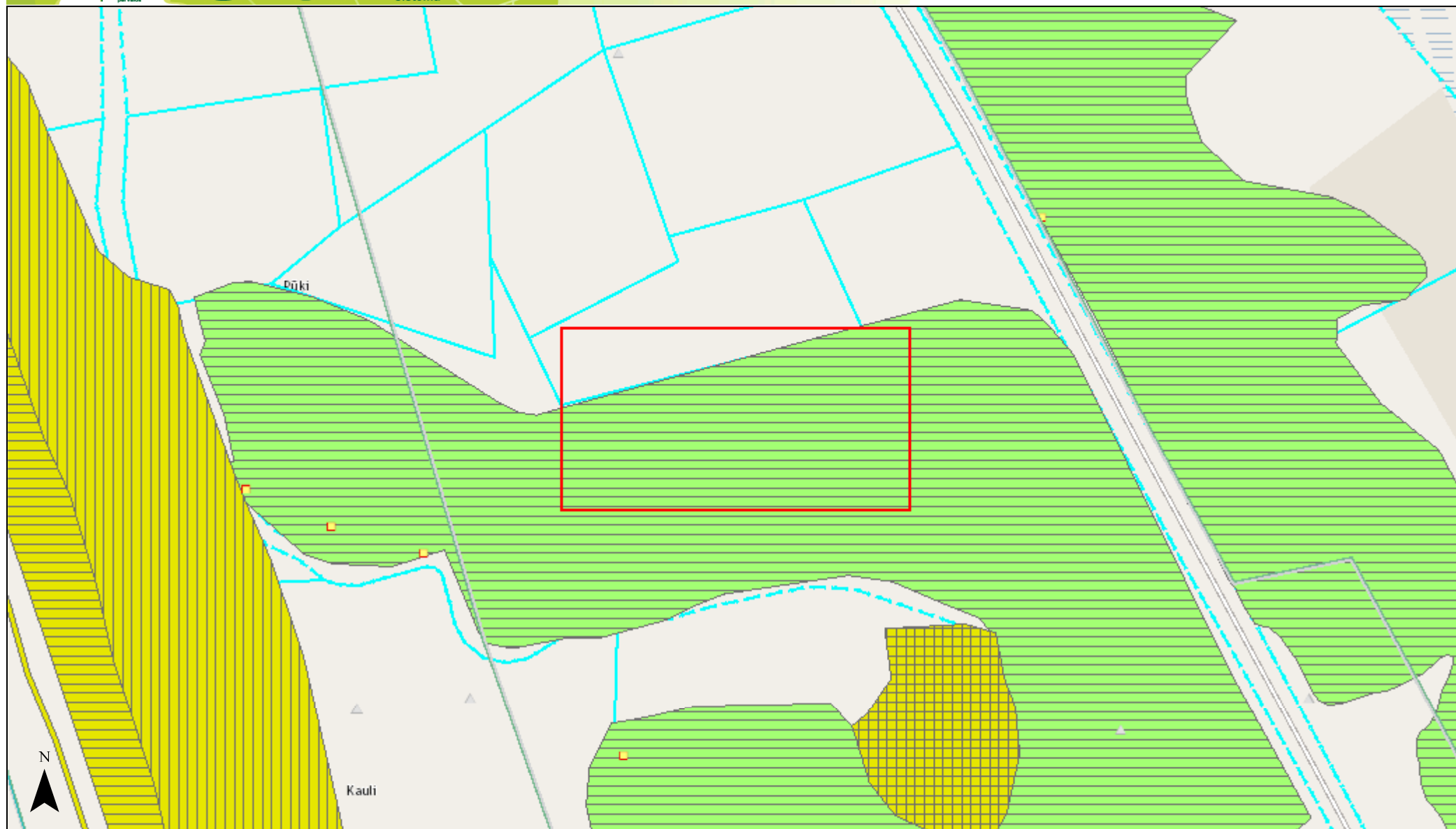
Rūsiņa S. 2007. Latvijas mezofito un kserofito zālāju daudzveidība un kontaktsabiedrības. *Latvijas Veģetācija* 12: 1–366.

Фатаре И. 1989. Флора долины реки Даугавы. Зинатне, Рига. 167 стр.

Ozols

Dabas datu
pārvaldības
sistēma

Dabas datu pārvaldības sistēma "OZOLS"

Izstrādātājs © SIA Envirotech

© LR Valsts zemes dienests

© Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra

